

MARTYNA JAKUBIUK-FLISIAK

ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA KOBIET SPOWODOWANE POZOSTAWANIEM PRZEZ NIE W PRZEMOCOWYCH RELACJACH

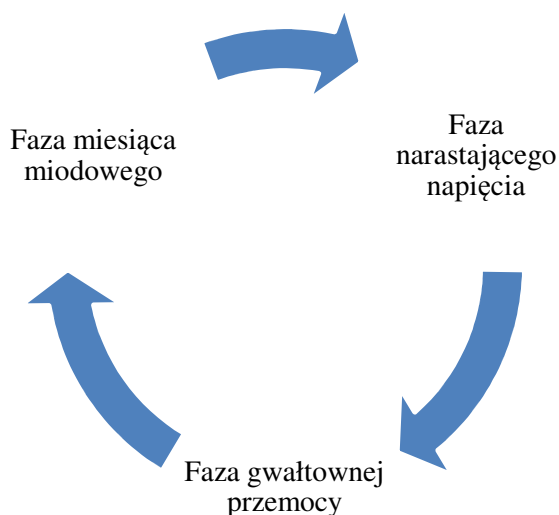
Przemocowa relacja to nie tylko eskalujące w czasie akty agresji, lecz także obfite w szacunek i miłość momenty. Na początku związku kobieta najczęściej spotka się z pełnymi czułości i bliskości zachowaniami ze strony przyszłego oprawcy. Nie podejrzewa, że taki stan rzeczy ulegnie zmianie. Z czasem początkowo niepozorne sygnały docierają do ofiary dając jej znać, że relacja przestaje zmierzać w pożądanym kierunku. Drobne uwagi, zakazy i nakazy traktowane są jako składowy element więzi damsko-męskiej. Kobiecie trudno jest dostrzec moment, w którym niebezpiecznie przybierają na sile. W końcu zachowania takie jak kontrolowanie miejsca pobytu, narzucanie wyboru garderoby czy ograniczenie wydatków mogą wynikać z troski o samą kobietę, dzieci jak i o gospodarstwo domowe.

Przemoc nie jest czynem jednorazowym (Opozda, Parzyszek, 2019, s. 122). Charakterystyczną cechą etapu zachowań przemocowych jest atak skierowany w takie cechy ofiary, które początkowo zupełnie nie przeszkadzały sprawcy albo wręcz mu imponowały. Mogą objawiać się podważaniem umiejętności i wiedzy kobiety w danej dziedzinie, jednostronnym decydowaniem o kwestiach ważnych dla związku, obrażaniem partnerki przy innych ludziach. Ofiara po doznanych początkowo szoku stara znaleźć się przyczynę zaistniałej sytuacji. Troszczy się o partnera, próbuje dowiedzieć się czy ten ma jakieś nieznanne jej problemy, usiłuje naprawić relację. Z kolei mężczyzna stara ukryć się swoją toksyczną osobowość i wywołać w ofierze poczucie winy. Partnerka najczęściej nie podejmuje wtedy próby ucieczki, tylko dostosowuje się do wciąż eskalującej przemocy

Mgr MARTYNA JAKUBIUK-FLISIAK, doktorantka w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach; adres do korespondencji: ul. Żytnia 39, 08-110 Siedlce; e-mail: mj24@stud.uph.edu.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7716-4244>.

i obwinia się, że nie potrafi stworzyć szczęśliwego związku, co z kolei tylko utwierdza mężczyznę w przekonaniu, że może posunąć się do stosowania coraz to bardziej zaostrzonych i dotkliwych aktów przemocy.

Negatywne emocje po czasie jednak opadają. Wściekłość, gniew czy irytacja ustępują. Poza destrukcyjną stroną partner najczęściej reprezentuje sobą także wachlarz cech ujmujących. Doskonale potrafi naprzemiennie upokarzać i przeproszać, komplementować i kpić. Wyjście z relacji w której po burzy zawsze wychodzi słońce staje się niezwykle trudne. Po demonstracyjnym akcie przemocy partner wykazuje skruchę i znów jest czuły i kochający. Demonstracyjnie okazuje swoje uczucia, kupuje kobiecie kwiaty, prezenty, zabiera ją na kolacje. Składane obietnice, że nigdy więcej taka sytuacja się nie powtórzy powodują automatyczne umniejszanie doznanych krzywd. Idylla jednak szybko mija, a złudne nadzieje odchodzą wraz z kolejnym aktem agresji. Stopniowo toksyczna relacja staje się naturalnym środowiskiem życia kobiety (Zespół Stowarzyszenia „Niebieska Linia”, 2006). W tym miejscu warto odnieść się do schematu cyklu przemocy. Cykle przemocy opisała amerykańska psycholog Leonora E. Walker (Pysz, 2019). Badając kobiety doznające przemocy w rodzinie, zaobserwowała pewne cyklicznie pojawiające się w ich związkach zdarzenia. Odpowiadają one zjawiskom opisanym w trzech powyższych akapitach.

Rysunek 1. Cykl przemocy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie M. J. Pysz, *Cykl przemocy w rodzinie*

Człowiek jako istota społeczna często utożsamia swoją zdolność przetrwania z koniecznością otaczania się ludźmi (Aronson, 2009). Ambiwalencja w obszarze relacji damsko-męskiej jest więc szczególnie dotkliwa. Kobiety tkwiąc w toksycznych relacjach starają się za wszelką cenę wybielać obraz partnera. Tłumaczą sobie, że idealne relacje nie istnieją, a przecież mogły trafić jeszcze gorzej. W ich głowach zakorzenione są przekonania, że są zbyt słabe i na pewno nie będą w stanie poradzić sobie bez partnera. Taki punkt widzenia najczęściej wynika tylko z historycznego odniesienia do czasów, w których życie kobiety było zależne od mężczyzny pod wieloma względami.

Dlaczego osoba doznająca przemocy po prostu nie odejdzie od partnera? Oprócz możliwości wystąpienia największego potencjalnego zagrożenia ze strony oprawcy przy podjęciu próby zakończenia relacji przez kobietę, zawsze istnieje jeszcze co najmniej jeden powód. Po latach doznawanych krzywd ofiara pragnie stabilności i spokoju ale emocjonalne odcięcie się wcale tego nie gwarantuje. Znalezienie się w nowej sytuacji odbiera człowiekowi poczucie bezpieczeństwa, nawet jeżeli wcześniej było ono tylko rzekome. Długotrwałe przebywanie w stresie doprowadziło do uzyskania ponadprzeciętnej odporności na trudności. Uczenie się życia na nowo w zupełnie innym środowisku powoduje u kobiety strach, a ten z kolei tłumi chęć wyrwania się z przemocowej relacji (Sadecka, 2021).

W opracowaniu Sylwii Kluczyńskiej, którego dokonała na podstawie Nancy Faulkner, Ph. D „Why Women Stay” (1997), można znaleźć kluczową typologię kobiet pozostających w związkach ze swoimi oprawcami mimo doświadczania przemocy. Wyróżniono:

- Kobiety poszukujące bezpieczeństwa – wybierające życie w warunkach, które dobrze znają pomimo, że warunki te często bywają destrukcyjne, paraliżujący strach przed nieznanym uniemożliwia im podjęcie działań w celu wyswobodzenia;
- Kobiety zaślepione – wypierające ze świadomości fakt pozostawania w związkach ofiarami przemocy;
- Kobiety bezwartościowe – kobiety z brakiem poczucia własnej wartości, niepewne siebie, przekonane o swojej beznadziejności, niekochane;
- Kobiety ułomne – żyjące w przekonaniu, że są odpowiedzialne za doświadczane krzywdy, z silnym poczuciem winy;
- Kobiety zarządzające – biorące na siebie odpowiedzialność za niedopuszczenie do eskalacji przemocy oprawcy w przyszłości, analizujące zaistniałe sytuacje, planujące taktyczne uniki;
- Kobiety naiwne – głęboko wierzące w zmianę zachowania przemocowego partnera;

- Kobiety obrończynie – po doznaniu aktu przemocy usprawiedliwiające zachowanie swojego oprawcy;
- Kobiety prowokatorki – twierdzące że to one swoim zachowaniem spowodowały partnera do użycia przemocy, partner nie byłby do tego zdolny gdyby nie one;
- Kobiety opiekunki – przekonane o tym, że tylko one są w stanie zrozumieć motyw zachowań swojego oprawcy, często wyjaśniające jego przemocowe zachowania np. trudnym dzieciństwem, traumami z przeszłości;
- Kobiety fantazjujące – mające nadzieję na to, że dzięki ich miłości, oddaniu, wierności, cierpliwości partner nie dopuści się więcej nadużyć;
- Kobiety męczennice – tłumaczące swoje pozostawanie w destrukcyjnej relacji dobrem wyższym, np.: wychowaniem dzieci w pełnej rodzinie;
- Kobiety nieporadne – niewierzące w swoje siły, umiejętności i możliwości, przekonane o swojej życiowej bezradności w razie odejścia od partnera;
- Kobiety zastraszone – obawiające się doznania szeregu przykrych konsekwencji w wyniku podjęcia działań, często bojące się nawet o własne życie (Kluczyńska, 2000).

Przemoc fizyczna pozostawia po sobie ślady. Na podstawie widocznych obrażeń można z łatwością podjąć kroki prawne. Nie jest to możliwe w przypadku przemocy emocjonalnej, która na ofiarę ma również bardzo destrukcyjny wpływ. Jest skutecznym środkiem kontroli, niszczy człowieka od środka i pozostawia niewidoczne gołym okiem rany. Może doprowadzić do obniżenia poczucia własnej wartości u ofiary, wystąpienia u niej choroby psychicznej czy podjęcia próby samobójczej. Obejmuje zachowania takie jak krytykę, znieważanie, wyzwiska, wrogość, krzyk, zastraszanie, poniżanie, nękanie. Ich celem jest najczęściej uzyskanie dominacji nad ofiarą.

Kontrola stosowana przez oprawcę, początkowo mylona z opiekuńczością z czasem przeradza się w konieczność ingerowania we wszystkie aspekty życia ofiary. Partner nalega na stały kontakt, każdorazowo chce znać miejsce przebywania kobiety, dyktować jej z kim może się spotykać, narzucać styl ubioru. Celem wyzwisk jest umniejszenie wartości drugiej osoby. W kłótni pozwalają uzyskać chwilową przewagę, kiedy nie ma się nic logicznego do zarzucenia drugiej stronie. Przemocowi partnerzy uciekają się do krzyku i do wyzwisk, żeby narzucić ofierze swoją wolę (Comito, 2021).

Gaslighting jest terminem określającym przemoc psychiczną, która polega takim manipulowaniem drugą osobą by móc stopniowo przejmować kontrolę nad postrzeganiem przez nią rzeczywistości. Termin pochodzi od sztuki teatralnej, która opowiada historię pewnego małżeństwa. Żona podejrzewa męża o morder-

stwo. Zauważa, że z domu znikają przedmioty, a w nocy docierają do niej dziwne dźwięki. Mąż usiłuje jej wmówić, że to tylko urojenia. Kobieta pod wpływem działań mężczyzny, zaczyna wierzyć, że jest chora psychicznie. Sprawca stosujący gaslighting wmawia ofierze dezorientację i pomieszanie zmysłów. Często zataja przed nią pewne informacje, zachowuje się tak jakby pewne słowa czy czyny nigdy nie miały miejsca. Doświadczona tym zjawiskiem kobieta traci zaufanie do siebie, kwestionuje swoje uczucia, zaczyna wątpić w swoje spostrzeżenia i poczucie rzeczywistości (Gadomska, 2021).

Kolejną popularną formą przemocy psychicznej jest izolowanie ofiary od osób dla niej bliskich lub deprecjonowanie jej relacji z tymi ludźmi. Sprawca wmawia kobiecie, że Ci źle ją traktują lub wykorzystują. Odwołuje się do sytuacji w których ofiara poskarżyła się mu na daną osobę w przeszłości, przypominając jej o tym gdy ta podejmuje próbę spotkania. Mężczyzna może też ograniczać ofierze dostęp do środków transportu. Wyrażanie słowami chęci wyrządzenia komuś krzywdy budzi strach. Groźby stanowią silną motywację do sprostania oczekiwaniom przemocowego partnera. Niektóre kobiety będą się bały pobicia, inne odebrania dzieci, a jeszcze inne pozostania bez środków do życia (Comito, 2021).

W rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy o ochronie kobiet przed przemocą znajduje się obszerna definicja tego problemu. Zjawisko można rozumieć jako akty uwarunkowane płcią, które powodują lub mogą spowodować szkody fizyczne, seksualne czy psychologiczne lub cierpienie kobiet, a także groźby dokonania takich aktów, przymus lub arbitralne pozbawianie wolności, zachodzące w życiu publicznym i prywatnym. Przemoc obejmuje agresję fizyczną, psychiczną i emocjonalną, gwałty między małżonkami, partnerami regularnymi lub okazjonalnymi i konkubentami, nadużycia seksualne, kazirodztwo, znęcanie się, zbrodnie popełniane w imię honoru, okaleczanie żeńskich narządów płciowych i innych praktyk szkodliwych dla kobiet. Do ostatnich zalicza się między innymi zmuszanie do zawierania małżeństw (Dz.U. 2015, poz. 961).

Dwa podstawowe typy przemocy wewnątrzrodzinnej wyróżnia w swojej publikacji Jadwiga Mazur. Przemoc spontaniczną identyfikuje jako niepojętą furie wywodzącą się z frustracji oprawcy. Z kolei u podstawy przemocy instrumentalnej leżą tłumione i kontrolowane emocje, które wyrażane w przemyślany sposób nie pozostawiają po sobie śladów (Mazur, 2002). Inna klasyfikacja wskazuje na przemoc gorącą i chłodną. Pierwsza z nich ma charakter nagły, dynamiczny, to najczęściej wybuchy złości wynikające z niezaspokojenia jakichś potrzeb czy niespełnienia oczekiwań. Przemoc chłodna dotyczy realizacji działań sprawcy według schematu, który niebezpieczny scenarzysta ułożył sobie w głowie.

Taki człowiek jest świadomy swoich działań i wyrządzanych bliskim osobom krzywd, a mimo to dąży do realizacji planu (Merlibuda, 2005).

Wśród przyczyn agresji i przemocy, Magdalena Parzyszek, odwołuje się do przyczyn tkwiących w rodzinie, istniejących w szkole, tkwiących w relacji nauczyciel–uczeń, związanych w procesem nauczania, wpływem grupy rówieśniczej i wpływem mediów. Najstotniejszymi dla podjętego tematu są przyczyny tkwiące w rodzinie, przez które kobiety mogą powielać schemat z dzieciństwa i padać po raz kolejny ofiarami w okresie dorosłości, wśród nich można wyróżnić:

- stosowanie agresji przez rodziców, dopuszczanie się przez nich przemocy fizycznej, wymuszanie posłuchu, brak okazywania zainteresowania dzieckiem, nieumiejętność przekazu pozytywnych wartości, nieliczenie się ze zdaniem małego człowieka, przyzwolenie na stosowanie agresji, brak wyznaczonych granic, kryzysy rodzinne, problemy z uzależnieniami;

- niewystarczająco rozwiniętą samokontrolę w okresie dziecięcym; choleryczny lub sangwiniczny temperament, natychmiastowa reakcja na bodźce (Opozda, Parzyszek, 2019).

Małżeństwo jest pewnego rodzaju środkiem do zalegalizowania wielu form przemocy seksualnej wobec kobiet. W licznych krajach gwałt małżeński nie jest nawet czynem zabronionym. Zwyczaj zaślubiania dziewczynek również jest nadal praktykowany w wielu częściach świata¹. Ta praktyka jest jawną formą przemocy seksualnej, gdyż sprzeciwowi dzieci nie przypisuje się żadnego znaczenia.

Inne czynniki wpływające na ryzyko doświadczania przemocy seksualnej to:

- młody wiek (według statystyk młode kobiety i dziewczynki znacznie częściej padają ofiarami gwałtów niż starsze kobiety);

- konsumpcja alkoholu lub narkotyków (stosowanie używek przez kobiety przyczynia się do trudności w ocenie sytuacji, w której się znalazły, ryzyko stania się ofiarą więc znacząco wzrasta);

- fakt bycia ofiarą molestowania w przeszłości (wykazano dwukrotnie większe prawdopodobieństwo, że kobiety, które były zgwałcone przed 18 rokiem życia, mogą być zgwałcone również jako osoby dorosłe, w porównaniu z tymi kobietami, które nie doznały takiej przemocy w dzieciństwie; skutki wczesnych inicjacji seksualnych można rozszerzyć także na inne formy późniejszej wiktyimizacji);

¹ Na całym świecie, w tym także w Europie, nadal praktykowane są zwyczaje porywania i poślubiania wbrew ich woli młodych, niepełnoletnich dziewcząt. Jako przykład można podać społeczność romską, w której obowiązuje zasada aranżowania małżeństw, a także wpłaty okupu za porwaną dziewczynę jej rodzicom. W Bułgarii omawiana społeczność organizuje nawet coroczne targi na których ojcowie wystawiają na sprzedaż cnoty swoich córek. *Szokujące zwyczaje na świecie – przymusowe narzeczone*. <https://turystyka.wp.pl/szokujace-zwyczaje-na-swiecie-przymusowe-narzeczone-6044267735478913a> [dostęp: 08.06.2022].

- posiadanie wielu partnerów seksualnych (większa ilość partnerów to większa potencjalna możliwość narażenia się na bycie ofiarą);
- wykształcenie i materialna niezależność (prawdopodobnie uzyskanie większej niezależności przez kobiety wywołuje u nich większy sprzeciw wobec patriarchalnych norm co z kolei spotyka się z przemocą ze strony mężczyzn, którzy próbują odzyskać kontrolę);
- niski status materialny (konieczność zapewnienia sobie bytu może popychać kobietę do ryzykownych zachowań, także na tle seksualnym; te z kolei narażają ją na stanie się ofiarą) (Hołyst, 2011, s. 556-558).

Miejsce zamieszkania pełni istotną rolę w zjawisku doświadczania przemocy domowej. Położenie kobiet mieszkających na wsi jest na ogół trudniejsze niż kobiet znajdujących się w podobnej sytuacji, ale zamieszkujących obszary miejskie. Kampanie i działania społeczne na rzecz zwalczania przemocy w zdecydowanej większości odbywają się w miastach i to do ich mieszkanek docierają. Na wsi tego typu zjawiska to raczej nadal temat tabu. Zgłoszenie aktu agresji w miejscu gdzie praktycznie każdy mieszkaniec zna wszystkich pozostałych chociażby tylko z widzenia, powoduje automatyczną utratę anonimowości. Jakakolwiek interwencja budzi zainteresowanie, a osoba zgłaszająca problem staje się obiektem plotek. Panuje również powszechne przekonanie, że dom, którym interesuje się policja to dom patologiczny. Kobietom, które pozostają ofiarami na wsi ciężko niespostrzeżenie uzyskać wsparcie, w miastach panuje zdecydowanie większa swoboda².

Kolejny problem to nawiązanie realnego kontaktu z instytucjami gdzie można uzyskać wsparcie. W mieście łatwo uzyskać pomoc psychologa, do lekarza można bez problemu dostać się z dnia na dzień, jeżeli nie przez Narodowy Fundusz Zdrowia to prywatnie. Sytuacja kobiet na wsi jest więc trudniejsza niż kobiet w mieście, a dostęp do opieki zdrowotnej jest wyraźnie ograniczony (Spurek, 2018). W małych ośrodkach zdrowia ulokowanych na wsiach częstym zjawiskiem jest albo brak specjalistów albo długie terminy oczekiwania. Ponadto istnieje ryzyko, że podczas takiej wizyty spotka się kogoś niezyczliwego, a ten z kolei coś podsłucha, zauważy i podzieli się taką tajną informacją z innymi. Nadal chociaż już w znacznie mniejszym stopniu niż przed laty istnieje problem komunikacyjny. Wykluczenie transportowe dotyka kobiet, które mieszkają w miejscach gdzie nie dociera transport publiczny albo takich, które nie posiadają samochodu albo co gorsza prawa jazdy. Są one najczęściej uzależnione od woli i czasu partnera w kwestii wybrania się do miasta.

² *Przemoc domowa na wsi*, <https://www.wykluczeni.pl/przemoc-domowa-na-wsi/> [dostęp: 08.06.2022].

Po powyższych rozważaniach nasuwa się pytanie: Gdzie należy szukać pomocy jeżeli w rodzinie wystąpi zjawisko przemocy? Pomimo występowania szeregu trudności ofiara może liczyć na doraźne rozwiązanie problemu. Najpopularniejsze z podejmowanych działań przez osoby postronne to interwencja, wsparcie i terapia. W każdym miejscu na terenie kraju osoba pokrzywdzona może skorzystać z telefonu zaufania gwarantującego jej anonimowość. Istnieją także punkty informacyjno-konsultacyjne dla ofiar przemocy, funkcjonują specjalne ośrodki wsparcia gwarantujące schronienie, czy ośrodki interwencji kryzysowej gotowe zaoferować pomoc ludziom dotkniętym trudnymi sytuacjami życiowymi. Często do wyjścia z przemocowej relacji niezbędne jest wsparcie szeregu specjalistów takich jak psychologów, prawników czy terapeutów. Na rządowej stronie gov.pl można znaleźć listę form pomocy dla ofiar przemocy, z których można skorzystać.

Niewątpliwie rodziny naznaczone przemocą domową należy otaczać szczególną troską. Terapia małżeńska lub terapia rodzin może wyeliminować zjawisko przemocy lub być formą uświadomienia o tym problemie w rodzinie. Terapeuta odgrywa ważną rolę uświadamiając ofiarom w jakiej sytuacji się znalazły, a także pomagając im w wyzwalaniu się od poczucia winy, bezradności, słabości czy w naprawianiu szkód, jakie przemoc poczyniła w ich życiu. Uczestnictwo w spotkaniach ze specjalistą wszystkich zaangażowanych w relację pozwala na całościowe spojrzenie na występujący problem. Niestety psychoterapia par i rodzin nie jest tak popularna jak psychoterapia indywidualna.

PODSUMOWANIE

Podjęcie do relacji damsko-męskich stale ulega modyfikacji, dotyczy to również obszarów wiejskich. Głównie młode kobiety już nie szukają winy w sobie, mają świadomość, że zwrot „bije, to kocha” nie ma nic wspólnego z prawdą. Jednak wśród starszych kobiet nadal można spotkać się z przekonaniem, że winę za przemoc ponosi ofiara. Zdarza się, że nadal zastanawiają się co takiego powiedziały czy zrobiły, że sprowokowały sprawcę. Nie posiadają również wiedzy na temat wsparcia jakiego mogłyby uzyskać. Mimo powszechności dostępu do sieci i informacji nie szukają pomocy, ponieważ się boją, nie chcą znaleźć się w centrum uwagi albo już tak przyzwyczyły się do panującego stanu rzeczy, że nawet nie myślą o jakiegokolwiek zmianie.

Teorie Lombroso mówiące o tym, że człowiek może urodzić się przestępcą zostały obalone³. Tak samo jest z przemocą. Człowiek nie rodzi się agresywny. Człowiek uczy się bycia sprawcą przemocy. Niezależnie od tego jaką formę przemocy oprawca wybierze dla ofiary będzie miała ona każdorazowo dotkliwe skutki. Kobiety padające ofiarami przemocy domowej doświadczają psychofizycznych urazów, żyją w przewlekłym chronicznym stresie, podlegają długotrwałemu wyniszczającemu procesowi, w wyniku którego wykształcają się u nich specyficzne mechanizmy adaptacyjne przystosowania do traumy i życia w destrukcyjnym środowisku. Ponadto wiele osób doświadczających w dzieciństwie czy młodości wiktylizacji pierwotnej wybiera na partnera człowieka podobnego do ówczesnego sprawcy, ofiara krzywdzi więc swoją decyzją sama siebie.

Bezpieczeństwo personalne ma na celu zapewnienie człowiekowi samorealizacji. Ta z kolei nie jest możliwa w trakcie tkwienia w destrukcyjnej relacji. Codzienny strach o podstawowe dobra, a nawet o własne życie często uniemożliwia poszkodowanemu podejmowanie racjonalnych działań. Sytuacja w jaką uwikłana jest ofiara przemocy będzie stanowić niezwykle trudne do pokonania zdanie. Uwolnienie się z pułapki jaką niewątpliwie może być powtarzający się cykl przemocy wymaga od ofiary sporej odwagi i ogromu nakładu pracy psychicznej. Rozpoznanie charakterystycznych oznak i zrozumienie przemocowych mechanizmów jest pierwszym krokiem do bronięcia się przed przemocą i zapobiegania jej w przyszłości. Ważne jest żeby jak najwięcej ofiar przestało zaprzeczać temu zjawisku, minimalizować jego skutki i obwiniać się za jego wystąpienie.

BIBLIOGRAFIA

- ARONSON, E. (2009). *Człowiek istota społeczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- COMITO, T. (2021). *Przemoc której nie widać. Jak rozpoznać i przerwać cykl przemocy psychicznej. Poradnik z ćwiczeniami*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- GADOMSKA, H. (2021). *Gaslighting. Najokrutniejsza i najbardziej wyrafinowana forma przemocy*, <https://www.focus.pl/artykul/najsubtelniejsza-i-najokrutniejsza-forma-przemocy-gaslighting-to-pojecie-lepiej-znac> [dostęp: 08.06.2022].
- HOŁYST, B. (2011). *Kryminologia*. Wyd. 11. Warszawa: Wolters Kluwer.
- KLUCZYŃSKA, S. (2000). *Dlaczego kobiety zostają?* <https://psychologia.edu.pl/czytelnia/131-przemoc/1470-dlaczego-kobiety-zostaja-sylwia-kluczynska.html> [dostęp: 08.06.2022].

³ Cesare Lombroso interesował się związkami pomiędzy cechami psychicznymi i fizycznymi, a także ich oceną na podstawie cech antropometrycznych. Do cech urodzonych przestępców miały należeć m.in. prognatyzm, nadmierne owłosienie, ciemny odcień skóry, nieprawidłowości w kształcie czaszki, zez, cofnięte czoło, duże uszy, mięsiste usta czy leworęczność. Jego teorie zostały w późniejszym okresie obalone i obecnie mają charakter historyczny (zob. Lombroso, 1891).

- Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. Dz.U. 2015 poz. 961.
- LOMBROSO, C. (1891). *Człowiek-zbrodniarz w stosunku do antropologii, jurysprudencki i dyscypliny więziennej. Zbrodniarz urodzony, obłąkaniec zmysłu moralnego*. Tłum. J. L. Popławski. Warszawa: Nakładem M. Wołowskiego.
- MAZUR, J. (2002). *Przemoc w rodzinie. Teoria i rzeczywistość*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- MERLIBUDA, J. (2005) *Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie*. <http://docplayer.pl/6058708-Charakterystyka-zjawiska-przemocy-w-rodzinie.html> [dostęp: 08.06.2022].
- OPOZDA, D., PARZYSEK, M. (2019). *Wychowanie w rodzinie w wybranych teoriach pedagogicznych*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Przemoc domowa na wsi*. <https://www.wykluczeni.pl/przemoc-domowa-na-wsi/> [dostęp: 08.06.2022].
- PYSZ, M. J. (2019). *Cykl przemocy w rodzinie*. <https://poradnictworodzinne.pl/cykl-przemocy-rodzinie/> [dostęp: 08.06.2022].
- SADECKA, S. (2021). Ucieknij od przemocy, *Newsweek Psychologia*, 5, 29-31.
- SPUREK, S. (2018). *Kobiety na wsi są bardziej narażone na ubóstwo i przemoc niż kobiety w mieście*, <https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,100865,24050463,kobiety-na-wsi-sa-bardziej-narazone-na-ubostwo-i-przemoc-niz.html?disableRedirects=true> [dostęp: 08.06.2022].
- Szokujące zwyczaje na świecie – przymusowe narzeczone*. <https://turystyka.wp.pl/szokujace-zwyczaje-na-swiecie-przymusowe-narzeczone-6044267735478913a> [dostęp: 08.06.2022].
- Zespół Stowarzyszenia „Niebieska Linia”. (2006) *Cykle przemocy w rodzinie*. <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/30-cykle-przemocy-w-rodzinie> [dostęp: 08.06.2022].

ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA KOBIET
SPOWODOWANE POZOSTAWANIEM PRZEZ NIE
W PRZEMOCOWYCH RELACJACH

STRESZCZENIE

W artykule pragnę poruszyć temat, który jest stale aktualny, dotyczy bezpieczeństwa osób, na co dzień borykających się z przemocą domową. Trwanie w przemocowej relacji to złożony problem, który nie zawsze łatwo rozpoznać i skutecznie mu przeciwdziałać. Często w początkowym okresie związku nie istnieją żadne jasne przesłanki dla możliwości wystąpienia tego zagrożenia, a przyszła ofiara nie ma podstaw sądzić, że może się w przyszłości znaleźć w destrukcyjnej sytuacji. W dyskursie publicznym przemoc domowa postrzegana jest głównie przez pryzmat patologii społecznych. Ludzie myślą, że przemocowe zachowania charakterystyczne są dla domów, rodzin, miejsc gdzie występuje jednocześnie alkoholizm czy narkomania. Niestety grupa ludzi, których w rzeczywistości ona dotyka jest znacznie szersza. Przemoc nie wybiera, nie zważa na wiek, wykształcenie, majątek. Grupą szczególnie na nią narażoną są kobiety pozostające w związkach partnerskich i małżeńskich.

Słowa kluczowe: przemoc; kobieta; partner; relacja; rodzina.

THREATS TO WOMEN'S SAFETY
CAUSED BY THEIR REMAINING IN VIOLENT RELATIONSHIPS

SUMMARY

In this article I would like to discuss a topic that is still current and concerns the safety of people who face domestic violence on a daily basis. Persisting in a violent relationship is a complex problem that is not always easy to recognize and effectively counteract. Often, in the early stages of a relationship, there are no clear indications of the possibility of this danger, and the would-be victim has no reason to believe that he or she may find themselves in a destructive situation in the future. In public discourse, domestic violence is mainly seen through the prism of social pathologies. People think that violent behavior is characteristic of homes, families, and places where alcoholism or drug addiction also occurs. Unfortunately, the group of people who are actually affected is much broader. Violence does not choose, it does not take into account age, education or wealth. Women in marriages and partnerships are a particularly vulnerable group.

Keywords: violence; woman; partner; relationship; family.